RÖPORTAJ

Bihter Dinçel

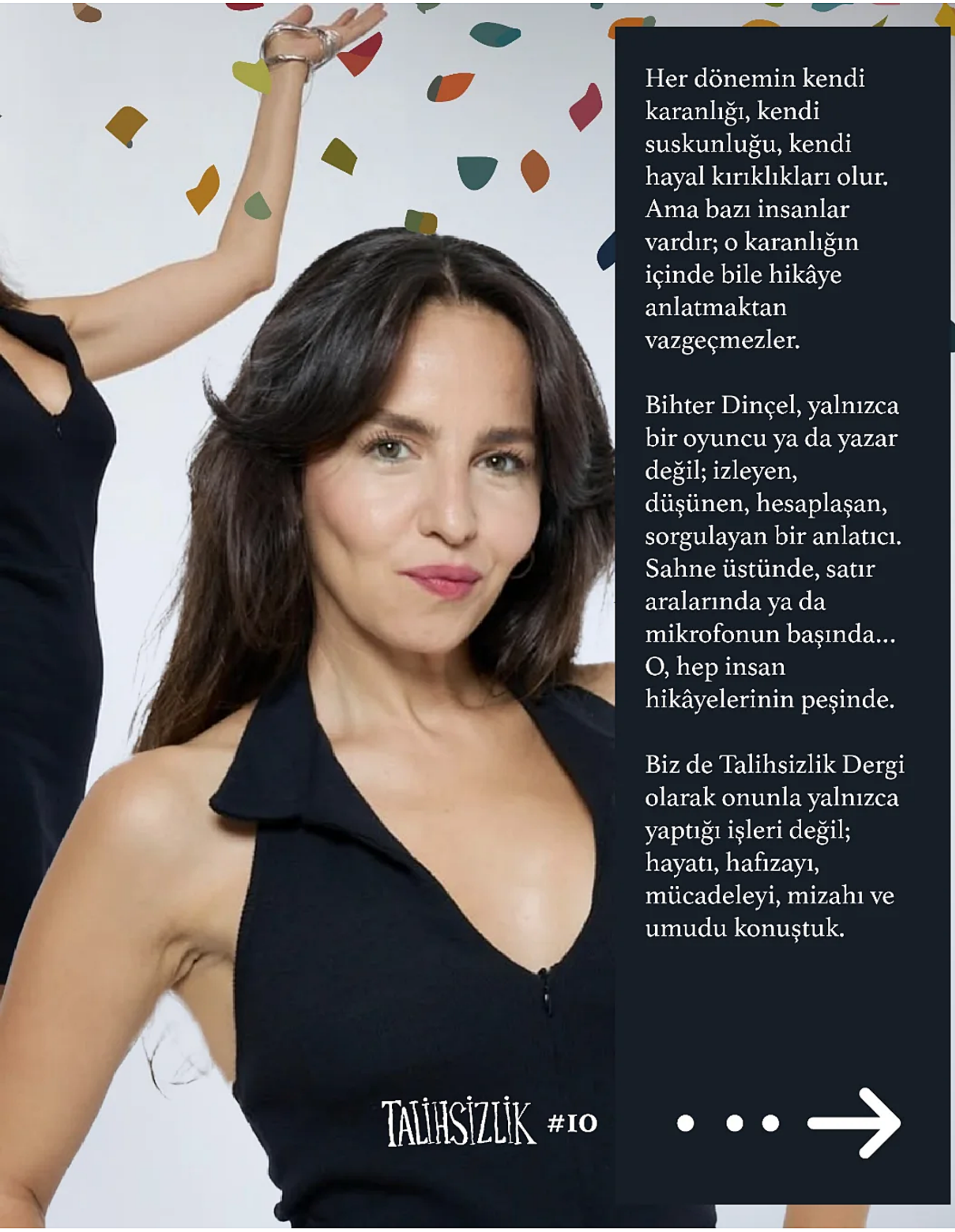

Her dönemin kendi karanlığı, kendi suskunluğu, kendi hayal kırıklıkları olur. Ama bazı insanlar vardır; o karanlığın içinde bile hikâye anlatmaktan vazgeçmezler.

Bihter Dinçel, yalnızca bir oyuncu ya da yazar değil; izleyen, düşünen, hesaplaşan, sorgulayan bir anlatıcı. Sahne üstünde, satır aralarında ya da mikrofonun başında... O, hep insan hikâyelerinin peşinde.

Biz de Talihsizlik Dergi olarak onunla yalnızca yaptığı işleri değil; hayatı, hafızayı, mücadeleyi, mizahı ve umudu konuştuk.

TALİHSİZLİK #10

Bihter Dinçel, 2025 yılında aynaya baktığında ne görüyor?

Zamanın getirdiği güzellikleri görüyor. Diğerleri aynaya dahil değil.

Kendinizle yüzleşseniz, kendinize ne söylerdiniz?

Kendimle sık sık yüzleşiyorum ve sanırım söylemek istediklerimi söylüyorum. Biriktirmediklerimi size söylemeye başlarsam da sayfalar yetmez .

Bugüne kadar yaşadıklarınızın içinde; bugün olduğunuz Bihter Dinçel'i en çok hangi deneyimler şekillendirdi?

Cesurca çıktığım yolculuklar diyebilirim. Pes etmedim ve amaç edindiğim şeyler için çok çalıştım. Yenilgilerden öğrendiğim çok şey oldu. Yenilgi sandıklarımızın içinde en büyük kazanımlar gizliymiş aslında. Fikirlerimi şekillendirmekten, değişmekten dönüşmekten korkmadım. Hala öğrenmeye ve dönüşmeye devam ediyorum. Ömrüm yettikçe de öyle olacak.

Hayatınızda en çok sizi büyüten şey ne oldu?

Anne olmak.

Felsefe eğitimi almış olmanız, karakter yaratırken ve hikâye kurarken size nasıl bir bakış açısı kazandırıyor? Sanatla düşünceyi buluşturduğunuz yer neresi?

Felsefi bilinç, her türlü bakış açısını genişletiyor insanın. Her konuya geniş bir perspektifle bakma becerisini öğrenmeye çalıştık öğrencilik yıllarımızda. Bunun katkıları elbette mesleki olarak da çok büyük oldu. Bir karakter oluştururken onun katmanlarını, yaşam tecrübesini, sosyal etkilerin ondaki yansımasını da ele alarak değerlendirmeye

çalışıyorum. Felsefe virüstür demişti bir hocamız, okula başladığımız ilk seneydi. Ve fakat bedeninize bir kere nüfuz etti mi ömrünüz boyunca onunla yaşamak zorunda kalırsınız. Tam olarak böyle bir şey işte. Hiçbir şey sadece olduğu, göründüğü şeyliyle "o şey" olamıyor bende. Derinlikli ve çok boyutlu oluyor. Sanatın en güzel renklerine felsefi sesler fısıldıyor aslında. Ben de tüm seslerden azade, o sesleri duymaya çalışıyorum. Çok keyifli.

Hikâyelerinize baktığımızda umutla ironiyi, acıyla mizahı birlikte kullandığınızı görüyoruz.Hayatla kurduğunuz bu dengede mizah sizin için bir savunma mı, yoksa bir yol açma biçimi mi?

Benim genel olarak yaşama biçimim de böyle aslında. Hepimiz

için öyle ama ben her uç duyguları bir arada yaşamaktan, dışarda yaşamaktan çekinmiyorum sanırım. Uçların arasındaki her duygunun da kendi içinde tuhaf bir dengesi var. Hiçbir duygu tek başına uzun süreli taşınabilir ve tahammül edilebilir değildir. Mutluluk bile. O dengenin içinde hikaye anlatmaya başladığımda da kendiliğinden bir akış başlıyor. Kendi ritminde bir melodi oluşuyor sonra. "Bana has" olan şey aslında tüm samimiyetimle o duyguları tarifleme halim. Size bu soruyu sorduranın da bu şeffaflık olduğunu düşünüyorum.

Anlattığınız hikâyeler genellikle kırılganlık ve direnç arasında gidip geliyor. Türkiye'de kadın olmayı ve kadın karakter yaratmayı düşündüğünüzde, en çok neyi anlatmak istiyorsunuz?

Aslında anlattıklarım kadar anlatamadıklarım ve henüz anlatmamış olduklarım- ama muhakkak anlatacaklarım- da var. "Kadın olmak" başlığının altında gerçekten kocaman ve dediğiniz gibi, ayrı bir "Türkiye'de kadın olmak" alt başlığı açmak gerek, ki bu başlığın altında da kendi içinde budaklanacak başlıklar var. Türkiye'nin hangi coğrafyasından söz ediyoruz? Özgürlük hudutlarının, sosyoekonomik ölçütlerin hangi boyutlarda olduğu ortamdan? vs vs... Uzar gider. Ben de bu başlıkların orta derecesinde zorlukların olduğu yollardan geçtim diyebilirim.

Kimilerine göre daha konforlu ama birçoklarına göre de zorlayıcı ve zincirleri kırmak gerektiren yollardan. Babam askerdi ve farklı illerde ikamet ettik. Birçok kadın tanıdım. Komşular, aileden kadınlar. Farklı yörelerden, inançlardan, farklı duyguları farklı biçimlerde yansıtan bir çok kadın. Ceplerim çok dolu. Onları tariflemek,

hikayelerimi onlarla süslemek, onlara benzeyen kadınları hikayelerimin merkezine koymak görevim gibi sanki. En korkak sandığınız kadınların bile bu coğrafyada yaşama tutunma çabası çok büyük cesaret aslında. Bu sebepten tek bir örnek veremem size. Kadınların gölgede kalmış meselelerini, insanların örtülü duygularının bir arada nasıl cana geldiğini anlatmaya devam edeceğim diyeyim. Merak edenler okusunlar lütfen.

Bir dönem sahnelediğiniz tek kişilik "Ayna Ayna" oyununda seyirciyle bire bir buluşuyordunuz. O yalnız sahne anında oyuncu olarak kendi içinizde nasıl bir yolculuk yaşıyorsunuz?

O benim yazmış olduğum üçüncü tiyatro oyunu metniydi ve ilk tek kişik oyunumdu. Henüz 21 yaşımdaydım, öğrenciydim. İnanılmaz bir deneyimdi. Oyun içinde dokuz on tane kadın karaktere can veriyordum. O oyun bana çok güzel kapılar açtı.

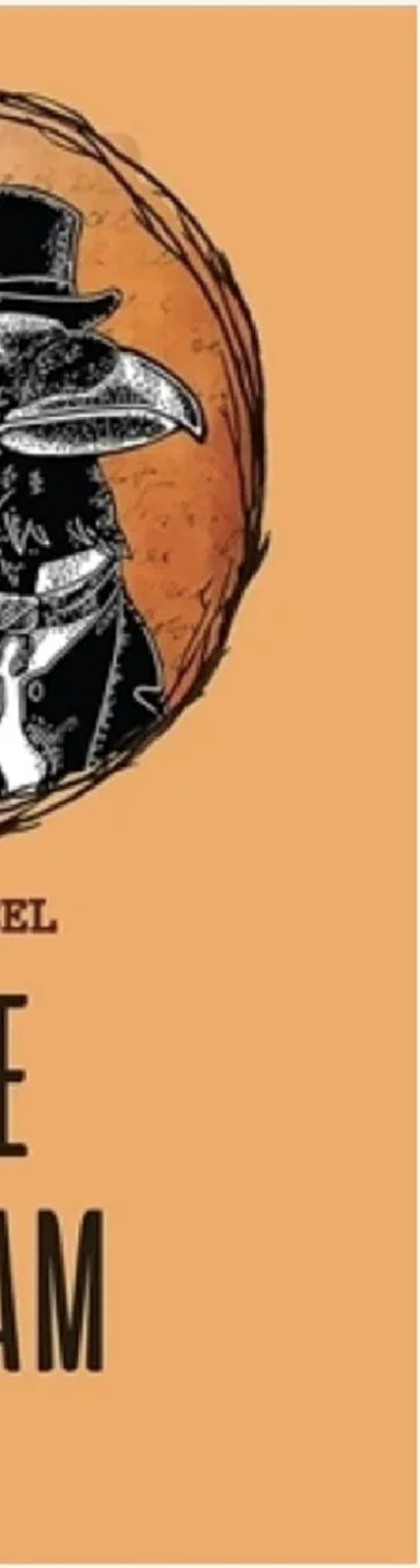

“Keşke Unutsam” romanınız, bireysel ve toplumsal hafızaya dair düşündürüyor. Bugün sizin için hatırlamak ve unutmak ne anlama geliyor?

Hatırlamak da unutmak da insanın bazen hediyesi, bazen de laneti olabiliyor. Unutmak istediklerimi unutabilmeyi, hatırladıkça yeşerdiğim, hala o günkü güzelliğiyle yüreğimi kanatlandıran her ne varsa da son nefesime kadar hatırlamayı diliyorum. Toplumsal hafıza ile ilgili de “Keşke Unutsam” kitabının anlatıcısı sevgili kuzgundan bir alıntı yapmak isterim: “Bana sorarsan ki; ”Kendi hayatını unutmak mı, yoksa tanık olduğun zamanların zulmünü unutmak mı?” diye... Kendimi unutmak derim! Kendimi unutmak beni üzer, beni yorar. Ama geçmiş zamanların gerçeklerini, şahıslarını, hadiselerini, felaketlerini, değerlerini, değerlilerini ve değersizlerini unutmak felaket olur. Geleceğe ihanet oluré Ben hain olmaktansa, yok olmayı tercih ederim.”

“Uçarak Yok Olmak İsteyen Nergis” ile okurun karşısına yeni bir hikaye ile çıktınız.
Bu kitabın yazım süreci sizin için nasıl başladı? Yeni bir anlatıya başlarken sizi en çok heyecanlandıran şey ne oluyor?

Son romanım, uzun bir yolculuktu. Benim için uzun diyebilirim. Kafamın içindee dönüp durur hikayeler ve birleşmeye başladıkları anda masaya otururum. Bu kitapta masaya oturma sürecim bir yıl kadar sürdü ama sonrası su gibi aktı. Bir “an”la başlayan hikayemin iki yönlü rotası vardı, masada üçüncüsü de oluştu. Yazarken oldu bu. Sekiz ay başka hiçbir şeyle uğraşmadan sadece romanımı yazdım. Daha önceki oyunlar ve ilk romanım hep başka işlerin arasında yazılmıştı. Bu konsantrasyon başka türlü bir disiplindi benim için. Yazarken okumalar da yaptım. Kitap bittiğinde “şifasıyla” dedim, benden çıkanın şıfasını hissedebiliyordum. Şimdi eline alan her okurun da kitabı bitirdiklerinde ne demek istediğimi anlayacaklarını tahmin edebiliyorum. Bitirip hislerini benimle paylaşan da aşağı yukarı buna benzer tariflerle geliyorlar. Bu kitabın başlangıcı da, süreci de, nihayeti de benim için apayrı ve çok büyük heyecanlardı. Eşsizdi.

MERCANİYE
ÇOK YAŞA

“Mercaniye Çok Yaşa” oyunu hem tarih hem mizah hem de toplumsal eleştiri anlamında güçlü bir iş. Bu hikayeyi oynarken sizi en çok zorlayan ve heyecanlandıran şey neydi? Oyunu siz nasıl anlatırsınız?

Zorlayan hiçbir şey olmadı. Çok keyifli ve yumuşacık geçti prova süreçleri. Oynadıkça hem kendi karakterim, hem oyun arkadaşlarımın can verdiği karakterler, hem de oyunun bütünü daha da pişiyor ve lezzetleniyor. Oyun da memleket gibi oyun işte. Güümseken doluyor gözlerimiz.

Dergimizin adı “Talihsizlik”. Sizin de hayatınızda “Bu ne talihsizlikti!” dediğiniz ama sonrasında sizi başka bir yere taşıyan bir hikayeniz var mı?

Sanıyorum ben sizin derginizden başka hiçbir şeye “Talihsizlik” demem. Lügatımda yoktu, artık var :)

Ama sizinkisi güzel bir “Talihsizlik”.

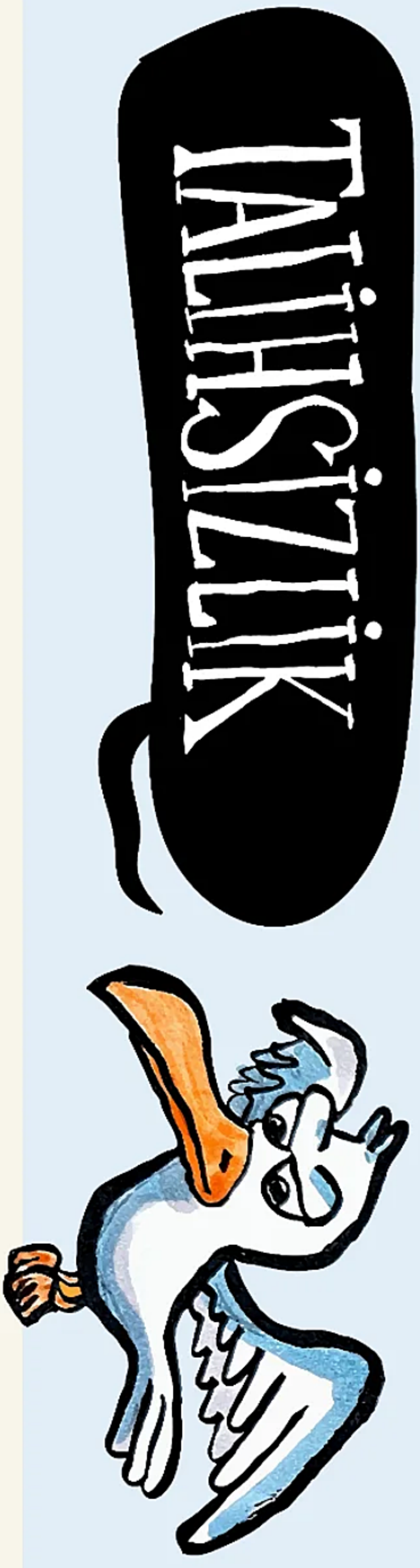

Türkiye'nin bugününe baktığınızda siz umutlu musunuz? Tüm bu karışıklığın içinde üretmeye, düşünmeye ve hayal kurmaya nasıl devam ediyorsunuz?

Ben umutlu doğanlardanım galiba. Öyle yaşamaya da gayret ediyorum. Böyle bir zamana denk geldik, yapacak bir şey yok. Her dönemin kendine has zulümleri, zorlukları var elbette ve insanlar bu koşullara bir şekilde uyumlanmış ve yaşamaya üretmeye çalışmış. Biz de onlardan aldığımız mirası yaşatmaya ve ileriye taşımaya çalışmalıyız. Çocuklarımıza, gelecek zamanların Türkiye'sine, doğaya borçluyuz. Üretmekten, çalışmaktan ve iyiyi hayal etmekten başka şansımız yok. Bunun için mukavemet gerek ve bu gücü kaybetmemek için çabaladığım kadar dua da ediyorum. Kolay değil ama inanmak istiyorum. Güzel günler göreceğiz güneşli günler... Demekten vazgeçmek istemiyorum.

Genç sanatçılar, özellikle genç kadın sanatçılar için bugün yola çıkmak kolay değil. Onlara en çok neyi hatırlatmak isterdiniz?

Dış görünüşlerine yaptıkları yatırımların en az iki mislini akıllarına ve mesleki melekelerini geliştirmeye yapmalarını öneririm. Sosyal medyanın tuzaklarından uzak durmalarını, özgünlüklerinden vazgeçmemelerini, tüm uzuvlarıyla barışık olmalarını, mesleğimizin geliştikçe güzelleşen bir hediye olduğunu hiç unutmamalarını öneririm. Onları biricik yapan özelliklerini yok edip kalıpların içine girmek yerine onları "biricik" yapan niteliklerini parlatmalarını, çok okumalarını, sinema ve tiyatrodan hiç kopmamalarını öneririm.

Önümüzdeki dönemde üzerinde çalıştığınız yeni projeler, yeni hikâyeler var mı? Okuyucularımız ve izleyicileriniz sizi yakın gelecekte nerelerde görecek?

Var. Yeni bir oyun ve yeni bir kitap için notlar almaya başladım. Sinema ve televizyon için henüz net bir şey yok. Önümüzdeki günlerde şekillenir. Mercaniye Çok Yaşa oyunumuz da devam edecek.

Klişe Sorular Bölümü

Bihter Dinçel, 2025 yılında Mars'a gönderilse ve yalnızca bir yemek, bir film, bir albüm ve bir kitap seçme hakkı olsa... Hangilerini alırdı?

Yemek: Zeytinyağlı kabak.

Film: The Big Lebowski (Daha kült filmlerim var ama onların melankolisi ve derinliği Mars'a uygun değil)

Albüm: Sezen Aksu "Serçe"

Kitap: A. Hamdi Tanpınar "Huzur"

Bazen bir hikâye anlatmak, hayatta kalmanın başka bir yoludur ve bazen düşünmek bile başlı başına bir direniş olur.

Biz hâlâ anlatıyoruz,
hâlâ düşünüyoruz.

Bu samimi röportaj için Bihter Dinçel'e çok teşekkür ederiz.